

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MAXALLA VA OILA HAMKORLIGI

Muzaffarova Malohat Mansur qizi

Maktabgacha ta'lim sirtqi 2-kurs 101-guruh talabasi
Toshkent Profi Universiteti
<https://doi.org/10.5281/zenodo.7769209>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 17- mart 2023 yil
Ma'qullandi: 19-mart 2023 yil
Nashr qilindi: 25-mart 2023 yil

KEY WORDS

ta'lim-tarbiya, maktabgacha
ta'lim tizimi, "Ta'lim
to'g'risidagi qonun", tafakkur..

ABSTRACT

hozirgi kunda maktabgacha ta'lim tashkiloti mahalla va oila hamkorligida MTTga qamrab olinmagan bolalarni aniqlab ularni qisqa muddatli guruhlariga jalb etish, Besh nomdagi hamda Yetti nomdagi kitobni bolalarni maktab ta'limiga sifatli tayyorlash maqsadida oilalarga tarqatish va ta'lim tarbiya jarayonini oilalarda ota-ona ishtirokida tashkil etilishini nazorat qilish soha rivojining takomillashuviga olib keladi. Qolaversa maktabgacha ta'lim tizimiga barcha yoshlarni qamrab olish kelajakka qo'yilgan ulkan bir poydevor desak ham bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyev "Zamonaviy maktabgacha ta'lim sog'lom va barkamol avlodni voyaga yetkazishda muhim o'rin tutadi" deya ta'kidlaydi.

Oila –Muqaddas dargoh. Muhtaram Prezidentimiz Shavkat Mirziyoev ta'kidlaganlaridek, "Avlodlar davomiyligini ta'minlaydigan ma'naviyat qo'rg'oni bu – oiladir". Bugungi kunda barchamizning nainki asosiy vazifamiz, balki insoniy burchimiz barkamol avlodni tarbiyalashdir. Shu bois ham mamlakatimizda barcha xayrli ishlar avvalo oilalarni mustahkamlash va yosh avlodning yorug' kelajagini ta'minlash maqsadida amalga oshirilmogda. Zero, oila sog'lom ekan, jamiyat mustahkam, jamiyat mustahkam ekan, mamlakat barqarordir. Bolalar tarbiyasiga nafaqat oila, ta'lim-tarbiya muassasalari balki mahalla ham ma'suldir. Chunki, farzand tarbiyasi ko'p omillarga, avvalo, axloqiy-ma'naviy muhitga ham bog'liq. Ta'lim-tarbiya muassasalari bilan oila hamkorligi bunda muhim ahamiyatga ega. Ona yurtiga muhabbatni shakllantirish, ma'rifatli va ma'naviyatli shaxs sifatida voyaga yetishlarini ta'minlash, bolalarning ma'naviy barkamol va jismonan sog'lom bo'lishlari uchun iqtisodiy va ijtimoiy muhitni yaratish har birimizning muqaddas burchimizdir

Mustaqillik yillarida mamlakatda ta'lim muassasalari faoliyatini me'yorlantiruvchi "Ta'lim to'g'risidagi qonun", "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" qabul qilindi. Ta'lim sohasida, jumladan uning birinchi pog'onasi sanalmish maktabgacha ta'lim sohasida ham katta o'zgarishlar yuzaga keldi.

"Ta'lim to'g'risidagi qonun"ning 30-moddasi orqali farzandlar tarbiyasi va ularning ta'lim olishlari, qonuniy huquqlari va manfaatlari himoyasi borasida ota-onalarning o'rni va javobgarligi oshirildi. Maktabgacha yoshdagi bolaning maktab ta'limiga o'tishi, uning hayoti,

axloqi, qiziqishi va munosabatlarida jiddiy tub o'zgarishlarni yuzaga chiqardi.

Shuning uchun maktabgacha yoshdagi bolani maktabgacha ta'lim tashkiloti yoki oilada maktab ta'limiga tayyorlash, unga qiyin bo'lmagan bilim, tushuncha, ko'nikma va malakalar bilan tanishtirish kerak bo'ladi. Bolaga oilada yaxshi tarbiya berish, bola hayotining dastlabki davrlaridan boshlab ota-ona oldida turgan asosiy maqsad va vazifa, ya'ni ota-ona uchun ham qarz ham farzdir.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil, 30-sentyabrdagi PQ-3955-son "Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishni takomillashtirish chora tadbirlari to'g'risida"gi qarori va O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim vazirining 2018-yil, 21-noyabr 2-MX sonli buyrug'i asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kuzatuv kengashi ish boshladi.

Kuzatuv kengashi raisi ota-onalardan, kengash kotibi maktab o'qituvchilaridan, a'zolari MTT pedagoglari, ota-onalar, mahalla vakillaridan tashkil topdi. Bu esa MTTning yanada ravnaq topishi uchun ayni muddao bo'ldi. Kuzatuv kengashi MTTda bo'ladigan ta'lim-tarbiya jarayoni, uning moddiy texnik bazasi, tarbiyalanuvchilarga yaratilgan qo'shimcha xizmat turlari, bolalarni sifatli ovqatlantirishni, MTTdagi joriy ta'mirlash ishlarida, hattoki, MTT rahbarini saylashda o'z tavsiyasini berish huquqiga ega bo'ldi. Mahalladagi kam ta'minlangan oilalarni o'rganib chiqib, ularning farzandlariga MTTda ta'lim-tarbiya olish imkonini yaratdi.

Bola tarbiyasida oilaning o'rnini beqiyos. Oila bolaga qattiq ta'sir ko'rsatadi, uni atrofdagi hayotga moslaydi. Jamiyatda esa tarbiya faqat ota-onaning shaxsiy ishigina bo'lib qolmasdan, balki ularning ijtimoiy burchi hamdir. Ota-onalarni tashkiliy ishlarga jalb etish masalan, yumshoq o'yinchoq tayyorlash, suv va qum bilan o'ynashi uchun o'yinchoqlar yasash, maydonchalarni ko'kalamzorlashtirish uchun jihozlar tayyorlash muhim tadbirlardir. Bunday tanlovlar tarbiyachining yillik ish rejasida o'z aksini topgan bo'lishi kerak. Tanlov shartlarini umumiy ota-onalar yig'ilishlarida muhokama qilish va ma'qullab olish kerak. Faol ishtirokchi ota-onalarga tashakkurnoma e'lon qilish, bu borada buvi-yu, bobolarning ham maslahatlariga quloq tutmoq lozim.

Maktabgacha ta'lim tashkilotining oila bilan ishlash tizimida aniq maqsad mazmun bo'lishi kerak. Ota-onalar bilan hamkorlik borasida avvalo erishilgan yutuq va tajribalarning natijalarini tahlil qilib, bolaning ijobiy tomonlarini ko'rsatib, keyin asta-sekinlik bilan ularning xulq-atvoridagi salbiy holatlarni bartaraf etishga, tevarak-atrofga qiziqishlarini oshirib borishga astoydil harakat qilish lozimligini uqtirish kerak. Ota-onalarni maktabgacha ta'limga jalb etish maqsadida turli xil to'garaklar, tadbirlar, davra suhbatlari, savol-javob kechalari, guruh va umumiy ota-onalar yig'ilishlari, ochiq eshiklar kunini tashkil etish diqqatga sazovor holatlardir.

"Bolani qanday sevish kerak?", "Bola hayotida kitob", "Bugun biz nima bilan shug'ullandik", "Ota-onalar burchagi", "Maslahat va tavsiyalar", "Ko'chma papkalar va boshqalar". Bundan tashqari ruhshunoslar tomonidan tashkil etilgan testlarga murojaat etish ham foydadan holi emas. Masalan, "Biz qanday ota-onamiz?" (Test) "Farzandimizning nihoyatda qiziquvchanligi" (Test).

Maktabga borish bola hayotidagi jiddiy o'zgarishlar davri hisoblanadi. Mazkur davr bilan bolaning rivojlanishida yangi bosqich boshlanadi. Bolaning oldingilardan farq qiladigan faoliyat shakllarini o'rganishiga to'g'ri keladi. Kattalar va tengdoshlar bilan munosabatlarning boshqa uslubini o'rnatish, fiziologik jihatdan o'zgarishi ham talab etiladi.

Xo'sh, maktabgacha ta'lim yoshidagi bolaning tayyorgarligi qanday bo'lishi kerak degan

muhim savol yuzaga keladi.

Bolalarni maktabga muvoffaqiyatli o'qishi uchun ularni fanlar bo'yicha mazmunli tayyorgarligi muhim emas. Chunki uni haddan ziyod yuklatish o'qishga bo'lgan xohishni susayishiga olib keladi. Asosiysi, uni psixologik jihatdan maktabga tayyorgarligi, bilishga qiziqishi, o'zini nazorat qila olish malakalarini, kommunikativ va ijodiy qobiliyatlarini, nutqini, xotirasini, diqqatini, tafakkurini rivojlanishining ma'lum darajasini shakllantirish lozimdir.

Ko'rib turibmizki, bolalarni maktabga tayyorlash katta yoki tayyorlov guruhlarida emas, balki uning maktabgacha ta'lim muassasasiga kelgan kunidanoq boshlanishi lozim. Agar aniqroq aytadigan bo'lsak, uni oldinroq ham boshlash lozim. Chunki bolaning diqqati, qiziquvchan va ba'zi bir topshiriqlarni mustaqil qilishi qiyin bo'lganidek, uni qisqa muddat ichida birgalikda qandaydir vazifalarni yechishga, kelishishga o'rgatish ham mushkul bir vazifadir.

Bolalarni maktabga chiqishda ularning yuqori imkoniyatlari va muvaffaqiyatini qanday ta'minlash mumkin?

Birinchi navbatda maktabga tayyorgarlik jarayonida o'quv faoliyatining maqsadli yo'nalishini o'zgartirish lozimdir. Bola tafakkurini shakllantirishning bu bosqichida mazmunli komponentlardan holi o'laroq, rivojlantiruvchi komponentlar ustun turishi lozim. Maktabgacha ta'lim muassasasi uslubchilari va pedagoglarining hizmatlari har bir bolani faoliyatga yo'naltira olishga, predmet va hodisalarning hususiyatlarini tahlil qila olishga, ya'ni, predmetlarni ko'rsatilgan belgisi bo'yicha tarqatish, farqini va umumiy hususiyatlarini ajrata olishga qaratilgan bo'lishi lozim.

Xulosa: Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki, bolani maktab ta'limiga tayyorlashda MTT, maktab, mahalla, oila hamkorligi to'g'ri yo'lga qo'yilsa, ta'lim tarbiya sifati va samaradorligiga erishish va oldimizga qo'ygan maqsadni amalga oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar:

1. "Bolangiz maktabga tayyormi?" O'z. Res. Xalq ta'limi vazirligi Respublika ta'lim markazi, Ma'rifat-Madadkor nashriyoti.
2. O'.Otavaliyeva. Bola tarbiyasida bog'cha va oila hamkorligi. T.:1994-y.
3. Z.G'ofurov, S.Toshev. Ma'naviyat saboqlari. Qarshi. 1999-y.
4. MTTda qisqa muddatli guruhlar faoliyatini tashkil etishda tarbiyachilarni tayyorlash bo'yicha trening moduli. T.: 2017-y.
5. Buronova, S. (2021). Mahalla, oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti hamkorligining ahamiyati. Maktabgachata'limjurnali.